

ЧАРИ СВЯТКОВОГО ЛЬВОВА В ІСТОРІЯХ ПРО ЖИТТЯ, КОХАННЯ І ДИВО

Як правдиві львівські господині готують дивовижні смаколики до найголовнішого свята, так улюблені українські письменниці створили різдвяні історії — про кохання, про хвилини, що змінюють розклад життя, про Аріаднину нитку долі, яка поведе за пахощами львівської кави, про передчуття дива, що от-от станеться...

Хто не вірить у дива? Я вірю. Кажуть, тільки з тими, хто в них вірить, вони трапляються. І зі мною справді трапляються дива. От, до слова, хіба ж не магія, коли ти хочеш чогось неповторного і красивого на свята... І раптом тебе просять на гостину туди, де ти колядуєш разом зі славнозвісним «Дудариком», а потім танцюєш, смакуєш неперевершені пампухи, і на довершення казки тобі зізнаються в коханні... Хіба ж причина не в тому, що це у Львові й на Різдво? Тут магія витає у повітрі, кружляє хурделицею поміж віття сонних дерев і падає вигадливими сніжинками на скам'янілу землю. Чи, може, це любов? Може, й вона, бо вона і є магією. А для нас, львівських письменниць, іще й літературною, бо потім усе це виливається на папір.

Ніка Нікалео

Львів — то моя шалена до безтями Любов! Вирушаю на побачення з Ним, коли потребую підзарядити внутрішні акумулятори. Лише Він здатен цілковито занурити в іншу реальність, висмикнувши з буденності. Лише в Ньому за спиною виростають крила і дихається на повні груди. Львів здатен дарувати натхнення й життєву силу, вдихнути в душу свято!

Коли відчуваєте, що нависають хмари журби чи долає непояснимий смуток, — негайно пориньте у святкову атмосферу цієї книжки. У ній — добряча порція львівської енергетики, якою можна підзарядитись, не лишаючи власної домівки. Але будьте готові до швидкого побачення з Ним, бо, прочитавши, не втримаєтесь і вирушите до Львова!

Алла Рогашко

www.ksdbook.ru

ISBN 978-617-12-1550-4

9 786171 215504

Дара Корній • Алла Рогашко • Ніка Нікалео • Анна Хома
Вікторія Гранецька • Тетяна Белімова • Любов Долик
Наталія Лапіна • Світлана Горбань • Анастасія Нікуліна

Львів Смаколики Різдво

Львів Смаколики Різдво

Дара Корній • Алла Рогашко

Ніка Нікалео • Анна Хома

Вікторія Гранецька • Тетяна Белімова

Любов Долик • Наталія Лапіна

Світлана Горбань

Анастасія Нікуліна

КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

збірка

Дара Корній

Алла Рогашко

Ніка Нікалео

Анна Хома

Вікторія Гранецька

Тетяна Белімова

Любов Долик

Наталя Лапіна

Світлана Горбань

Анастасія Нікуліна

Любів*
Смакотники
Різдоб*

збірка

УДК 821.161.2
ББК 84(4Укр)
Л89

Жодну з частин цього видання не можна
копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Летеринг *Євген Спіжовий*

Львів. Смаколики. Різдво : збірка / укл. і передм. Н. Нікалео. —
Л89 Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. — 256 с.
Міст. авт.: Дара Корній, Алла Рогашко, Вікторія Гранецька,
Анна Хома, Ніка Нікалео, Тетяна Белімова, Любов Долик, На-
таля Лапіна, Світлана Горбань, Анастасія Нікуліна
ISBN 978-617-12-1550-4

Ці історії об'єднує свято, як завжди Різдво об'єднувало і рідних, і не-
знайомих людей. Тих, хто у дитячих спогадах зберіг найдавніші традиції
свого народу, сідав з великою родиною за стіл із дванадцятьма стравами,
промовляв до Бога слова найщирішої молитви, і тих, кого життя перетво-
рило на обивателів без роду і племені, але не змогло відібрати людяності...
Усі мають право на різдвяне диво. Воно давно чекає на вас на гомінких
львівських площах, маленьких вуличках, у брамах австрійських кам'яниць
чи затишних кав'ярнях. Старий годинникар зупинить для вас час, випад-
ковий перехожий підкаже шлях, щоб почалась ще одна історія...

УДК 821.161.2
ББК 84(4Укр)

ISBN 978-617-12-1550-4

- © Хідченко В. О., укладання, 2016
- © DepositPhotos.com / Lili-Graphie, обкладинка, 2016
- © Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», ви-дання українською мо-вою, 2016
- © Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», ху-дожне оформлення, 2016

Ми постійно шукаємо щастя і не ймемо віри, що воно зовсім поруч. Щастя в нас самих. Треба просто навчитися радіти й бути вдячним за абсолютно звичні речі: людей, які довкола тебе, місце, де ти народився, де ти живеш, рід, який дав тобі традиції та віру. Кажуть, віра — це великий дар. Хтось вчиться її роками, а хтось просто отримує в подарунок від Бога. Цей подарунок так високо цінується і передається з роду в рід. Адже саме традиційна віра і мораль збирає щороку всіх родичів, де б вони не були — в Мілані, Торонто чи Тель-Авіві, — додому на Святу вечерю з дванадцятьма стравами і різдвяним Дідухом. Тут іще ходять вертепи морозяними вулицями й пекельні чорти лякають дітей за непослух гріхами, а не роздають подарунки задурно всім. Тут змалечку вчать, що за всі дії треба відповідати, а особливо за недобрі діла. Всесвіт відгукується добром на добро і злом на зло, що відомо із сивої давнини й лише нещодавно доведено вченими-фізиками.

Не знаю іншого такого міста у світі (а може, я ще просто не все бачила), де багатство і розмаїття фарб і смаків так органічно й гармонійно поєднуються. Тут немає жодного вільного столика в кафе на свята, звідусіль чути різні мови, діалекти й говірки. Львів радо приймає кожного, хто готовий поринути в місцевий колорит і аромати, а особливо аромати Різдва. Часто їжджу в інші міста й країни, і ніде насправді не почувуюся так добре, як удома на зимові свята. Тут тобі і вертеп,

і колядки-щедрівки. А що вже надегустуетеся меду, медовухи та вишняку під Коляду!

Тепло і затишок рідної оселі, волинські традиції зустрічі Різдва в колі найближчих і найрідніших ви відчуєте у творі, сповненому дитячих спогадів Дари Корній. І зрозумієте, що звичаї не надто відрізняються від львівських, коли прочитаєте оповідання інших письменниць нашого жіночого літературного клубу, хоча особисті традиції — окремі в кожній оселі. Як завше, оригінальна й неповторна Вікторія Гранецька, безумовно, вразить у самісіньку душу, здалеку нагадуючи про ліричний містицизм великого Гоголя. Сучасний гаджет Анни Хоми і янгол Наталі Лапіної видаються такими різними, але водночас і вельми атмосферними...

Кожен твір — ще один погляд на старовинне місто, котре, як стверджують деякі знавці давнини, сприяє не тутешнім мешканцям, а лише зайдам, які приїхали тут торгувати, будувати, політикувати... Проте яскравий приклад плеяди відомих та успішних львівських музикантів, письменників, спортсменів заперечує це твердження. Тут вчать бути собою, прагнучи досягнути найвищого щабля своєї мрії. Львів — це місто, яке надиhaє і зріднює, яке вчить уміло поєднувати свободу в думках і діях зі сповіданням глибоких галицьких традицій і віросповідань.

Дякуємо Тобі, Господи, що ми є тим, ким ми є, там, де ми є нині!

— Христос ся рождає!

— Славимо Його!

Ніка Нікалео

Дара Корній

*Моє сонцесяйне
Різдво*

Місто дихало Різдвом... Аромат свята перемагав густий запах кави та стелився зимовою площею Ринок. Він солодко лоскотав ніздрі туристів, гостинно запрошуючи в затишні кнайпочки й кав'ярні на різномаїті смаколики. А потім, поблукавши стометрівкою, зупинився біля оперного театру. Він відчайдушно спинався на пальці, допитливо зазираючи в очі кам'яній пані Славі. Вона на фронтоні театру, граційно та величаво, тримала над головою позолочену пальмову гілку, спокусливо посміхаючись. Але аромат свята не спокусився, лишень підморгнув камінній жінці та помчав далі. Зачепив

за вершечок вбрану в блискучі вогники ново-річну ялинку, котра хизувалася на всі боки розкішною павою, і врешті кинувся в обійми пшеничного Дідуха, вдихаючи в себе літо та осінні червонобокi яблука. Дідух залоскотав добродія пишними вусами, заколисав колядкою, запрошуючи і львів'ян, і гостей міста до церкви на Святочну Літургію.

Львів снів Різдвом... Гори пампухів — з вишнями, маком, повидлом і без, здобна медова кутя з різними легумінами¹ і поруч скромна, лишень з маком та родзинками, сухі білі гриби в пісному борщі, узвар із сушених райських яблук, може, навіть із саду Божого, груш, слив, запашний глінтвейн, котрий рясно пахне не тільки дешевим виноградом, а й ароматними приправами... Різдво. Його можна побачити, спробувати на смак, понюхати, торкнутися пальцями і навіть почути.

З кожнісінької вітрини урочисто прибраних крамниць міста посміхаються ангели та пастишки з вівцями, волон та коровою, урочисто замерли царі з дарами, чекаючи сяйва першої зірки, котра сповістить про народження Месії. Вертепи-шопки в різдвяну пору оживають. Діти, дорослі, актори, аматори, геть не актори і геть не аматори, зірка восьмикутна в руках зіздаря...

¹ Легуміни — ласощі (*gial*).

Світ — вертеп, і світ — театр. Колядуємо! Звеселяємо і себе, і ближнього, бо святкуємо день народження сонця-Месії, день народження Бога.

Різдво для мене — це не просто біблійний сюжет, можливість замислитися над мудрістю Божого промислу, зануритися в його барвистість та сакральність. Це набагато більше. Бо моєму Різдву не одна тисяча літ. Воно з житніх нив та з тих країв, у яких сонце стозряче, небо підперезане перевеслами-веселками, українці — могутні велети з завишиваними казками на рукавах сорочок та на крилятах рушників.

Ось маленька дівчинка в розкішному білому кожушку, прикрашеному барвистою вишивкою, веде ватагу колядників проспектом Шевченка. У руках малої ружа-зірка, символ моєї України, яка сповіщає про те, що день поборов ніч, що народилося молоде сонце, що диво-народження Месії відбувається щороку і відбуватиметься, допоки існує земля. Мала гордо двома руцями тримає в руках блискучу зірку, час від часу дістає до рогика і з усієї сили крутить ним. Різнобарв'я золоте стає коловоротом, зірка мигтить у своєму дивному леті, а малі колядники, котрі чемно йдуть слідком за зорею, гордо виспівують:

А в пана, пана, в пана Петра
Стояла яблінька посеред двора.
На тій яблінці золотая кора...

І я згадую... Згадую себе. Такою ж малою... Моє сонцелике дитинство, моє сонцесяйне Різдво...

Початок

Ще мить, ще однесенька мить, і я долітаю в тому сні, з якого висмикує мене ранок. Та сон, ніби невловима птаха щастя, вже полетів у вирій. Ще трішки ніжуся в ліжку, солодко позіхаю, потягуюсь. Доведеться вставати. Здається, чую, як за стіною в печі потріскують дрова. Вдихаю запах, який іде від них. Це не звичайні полінця, це полінця, приготовлені заздалегідь моїм дідусям для Живого вогню, який розпалюється раз на рік для приготування Святої вечері. Чомусь вони завжди так особливо пахнуть.... Заплющую очі, і мариться мені літо, багаття на Купала й навіть спів жайворона. Так от чому я у сні літала? Я була жайвороном! Пригадую свій сон: теплий сонячний день, і руки в мене — це крила, лечу і вдихаю запах літа, до якого домішується дим, і я влітаю в... зиму. Ще трішки марю сном. Тоді струшую з себе дрімоту, відтуляю фіранку і дивлюся у вікно. Яка розкішна цьогоріч зима! Стільки снігу намело, багато морозу (зі стріх не капне), і... багато сонця. Так і має бути такого дня.

Причепурююсь — я готова. Вибігаю в кухню і вклякаю заворожено. У кухні світло й урочи-

сто, наче у церкві. Стіни зорять білизою. Образи усміхаються рушниками, а начищені до блиску очі вікон запускають у хату стільки сонця і світла, що все довкола стає урочистим. Мама з бабусею чаклюють над приготуванням Святої вечері. Знаю, що не можна їм заважати, щоб не сполохати чарівний серпанок різдвяної містерії — приготування дванадцяти страв. У печі щось булькає, кипить, шкварчить і так смачно пахне, що аж голова обертом. Мама підходить до мене, ніжно цілує в чоло, дає пампушок і горнятко молока. Дорослим їсти цього дня аж до вечері заборонено. Дозволяється, зовсім трішки, тільки дітям і хворим. Зітхаю. Доведеться їсти те, що дали. Ковтаю нетерплячість, запиваючи її молоком.

Бабуса шепоче молитву. Вона вимішує тісто на хліб.

На столі пріють у воді сушені опеньки. Горох у поливній мисці, залитий криничною холодною водою, набундючено чекає своєї черги. Вихваляється розмаїттям сушениця: і яблука, і груші, і вишні. Вони вже готові пірнути у воду і створити узвар. Стоїть у слоїку квашена капуста і різна всяка всячина. У каструлі чекають свого часу поважні окуні (де ж вони взялися? хто їх наловив, коли?). Під столом затаївся Гливік, наш котик-муркотик. Смачний аромат кухні

не дає і йому спокою. Та навіть він розуміє урочистість моменту й нервово сіпається від хвилювання: чи часом не забули про нього, — однак терпляче чекає слушної нагоди нагадати про себе. Беру шматочок пампуха, розмочую його в молоці і даю Гливкові. Той вдячно муркає.

Мама у вишитій сорочці, запнута квітчастою хустиною, весело підморгує мені й береться розтирати в макітрі мак. Рукави сорочки миготять коловоротом, і мені вже видається, що я біжу по вишитих гладдю зелених волинських моріжечках і падаю в обійми червоних руж...

Раптом чиясь сильна і тепла рука висмикує мене з цього видива. Від несподіванки підстрибую і зойкаю. Озираюсь. Переді мною стоїть дідусь. Очі його усміхаються, хоча він на вигляд такий самий поважний і урочистий, як мама з бабусею. Показує мені на двері й манить пальцем за собою. Ще раз кидаю ласим оком на багатство кухні. Ох! Ставлю на краєчок столу порожнє горнятко, ніде його більше поставити. Зітхаю. Так не хочеться звідси нікуди йти! Та все ж натягую на ноги теплі чоботи, на голову шапку, на плечі кожушок і вистрибую в сіни.

Тільки тепер помічаю, що в руках дідуса сокира. Але не нова, гостра, мов шабля, якою дрова рубають, а стара, затупіла від часу. І не знала, що в нас на господарстві і така є.

— Ну що, онуцю, виспалася? Ти мені дуже потрібна. Там будеш тільки заважати, — киває в бік кухні. — То ми з тобою підемо готувати наше подвір'я і нашу господарку до святого дійства. Гайда дерева лякати.

Мені пересихає в роті. Я знаю, що зараз буде. Вже втретє в передріздвяний час я виступаю «прислужником Господаря дому». Ним може бути тільки невинна душа. Я в родині наймолодша і зараз дуже тішуся з цього. Тому ствердно киваю.

Мовчки виходимо на подвір'я.

Не варто порушувати словами урочистість святочного моменту. Слова також матеріальні, особливо сьогодні.

На дворі сніжно й урочисто біло. Сонце кволо посміхається і так низько стоїть над землею, що здається: коли добре розігнатися й підстрибнути, можна його пальцями зачепити. Мороз щипає за носа, покусує руки. Виймаю з кишені вовняні рукавиці. «Не так швидко, Діду Морозе!» Все, тепер не вкусиш. Іду за дідусем. Дбайливо порозчищені стежинки-вервечки — ніби лабіринти в царстві зими. Зупиняємося біля стодоли. Дідусь заходить усередину. Стою й чекаю. Виносить у руках цілий оберемок сплєтених із пшеничної соломи перевеселець.

— Ти знаєш, для чого!

Ні. Це не запитання. Беру їх обережно й при-
туляю до себе. У мене в руках зима, що пахне
жнивнами.

Крокуємо далі. Виходимо за хлів. Там не роз-
чищено. Сніг лежить незайманим обрусом. По-
рушуємо його орнамент. Дідусь іде першим,
прокладаючи для мене, малої, стежину.

Сад спить, вбраний у тепленькі білі кожухи.
Не гойдаються від вітру руки дерев. Холодно
і тихо. Підходимо до яблуньки. Вона вже два
роки не родить. Ховаюся за нею. Дідусь піднімає
сокиру, вдавано сильно замахується і легесень-
ко вдаряє по дереву тупим боком.

— Не рубай мене, буду вже родити! — пищу я.

— Не! Зрубаю! Чого ж не родила? — удава-
но сердито говорить дідусь і вдруге вдаряє по
яблуньці.

— Не рубай, будь ласочка, буду родити. Ось
побачиш — буду! — пищу я.

— Не! Зрубаю-таки! Ти вже раз мені неправду
сказала! — втретє дідусь розмахується і легень-
ко торкається дерева сокирою.

— Бійся Бога! Не рубай! Буду родити краще за
всіх! — благаю перелякано.

Мені здається, що це я — та бідна яблунька,
і, хоча розумію, що все це не насправді, вкладаю
в ті слова стільки жалю й так палко обіцяю, що
дідусь аж усміхається кутиками уст.

— Ну та добре вже! Дивися мені! То востанне прощаю таке зухвальство!

Я ніжно обіймаю яблуньку і перев'язую перевеслом. Дідусь прямує до наступного дерева. А я тим часом притискаю розпашілу від хвилювання щоку до холодного шершавого тіла дерева. Якусь мить слухаю калатання свого серця, і мені здається, що то перелякано вистукує серце яблуньки. Потім цілую яблуню і пошепки промовляю: «Гляди ж, не підведи мене!»

Наздоганяю дідуся. Він вже добредає до старої, майже всохлої вишні. Бабуся ще торік просила її зрубати — все одно не родить. Дідусь не послухав: «Усі мусять мати ще одну спробу, навіть старі дерева». А навесні та восени чимсь там удобряв її. Заледве встигаю заховатися за деревцем. Продовжуємо.

— Не рубай мене, буду вже родити! — як обітницю промовляю слова.

Те ж саме робимо ще п'ять разів.

Морозе, морозе! Йди до нас кутю їсти!

Усе, що відбувається далі, по-іншому як містичним назвати важко. Моя така юна й така ще наївна душа приймала чар святочного дійства, наче Божу ласку, яка дарує благословення на життя в наступному році.

Уся робота, крім приготування вечері, вже перероблена. Усе в господарці чемно стоїть на своїх місцях. Позичене — повернуто, загублене — віднайдено. І хата, і господарка світяться чистотою й порядком. Сьогодні прибирати, порати, виносити сміття з хати чи, борони Боже, позичати — забороняється. І неживе, і живе має бути вдома — легко в такий день винести щастя чи здоров'я з хати або позичити його назавжди недобрим людям. Бо хіба добрі такого дня стануть щось позичати?

Вечеря зготовлена. А я, мала, нетерпляче поглядаю то на годинник, то на небо, вишукуючи першу зірку. Зимове сонце втомлено ховається в холодних небесних перинах, якась мить — і вже:

— Зоря, Зоря! Дідусю, бабусю, мамо! Перша зоря!

Влітаю в хату, вся аж тремчу від задоволення. Дочекалася! В бабусі і мами все готово. Бабуся кладе по кінцях столу біленькі зубочки часнику, схожі на серпики молодого місяця. І бурмоче під ніс ледь розбірливе:

— За лісом-пралісом хатка стоїть. А в хатці престол лежить. Кладу сей зубок на перший куток. Йди, нечиста сило, на мха, на болота, на сухі очерета. Кладу сей зубок на другий куток. Тут тобі не стояти, тут тобі не лежати, жовтої

кости не ламати, червоної крові не пити. Кладу сей зубок на третій куток! Забирай, нечиста, своє військо, бо тобі іти на болотні мхи, на темні луки, на пусті ліси. Кладу сей зубок на четвертий куток! Згинь, маро, на нищі лози, на сухії очерета. Де півні не співають, орли не літають. Там твої їдіння і видіння. Згинь!

І мені видається, що всі погані сили розбігаються, розлітаються на болота й на мхи, не витримуючи сили та моці бабусиних слів і світла різдвяної зірки.

А бабуся застеляє стіл вишиваним обрусом, і той стає урочистим і усміхненим.

На порозі хати з'являється дідусь, несучи перед собою величний Дідух — останній сніп з літньої пшеничної ниви. Кажуть, що у ньому живе дух поля й ані спалювати, ані нищити його не можна. Після Різдва його знову заховують в коморі, а навесні урочисто винесуть у поле, бо коловорот живого має бути вічним. Оселю наповнює запах соломи та сіна.

— Дай, Боже, щастя! — говорить дідусь.

— Дай, Боже, дякую! — відповідаємо хором. — А що несеш?

— Несу золота багато та й у вашу щедрю хату.

Дідусь кладе Дідуха під святочний стіл. Тим часом мама передає мені в руки великий полумисок, а в ньому по декілька ложок з кожної

різдвяної страви. Страви поки що на святочному столі не стоять. Дідусь першим бере в руки спечений хліб, мисочку куті, і ми з ним, Господар оселі і я, невинна душа, виходимо з хати та йдемо причащати худібку.

Заходимо до хліва. Кидаю по ложці страв і корові, і телятку, і вівцям. Дідусь торкається хлібом тричі до голови кожної худобинки та маже між очима хрестик пальцем, вмоченим у кутю. Даємо їсти і домашній птиці, і кроликам. Тоді прямуємо до пасіки. Обходимо уважно кожний вулик. Це напрочуд тремтливе дійство. Дідусь благословляє святим хлібом бджолину родину й робить на вуликах хрестики пальцем, змоченим у куті. Я знаю, що цієї ночі худібка з Богом розмовляє, особливо бджоли. То мусиш усім вгодити, як добрий господар — багатства володар. Особливо того багатства невидимого, що маєш у душі. Дідусь так каже. А я, мала, слухаю то все і запам'ятовую.

Далі прямуємо до криниці. Мені завжди здавалося, що саме в ній ховається від людського цікавого ока дух хати. Облазивши всі закутки нашого обійстя, навіть видивляючись його крізь вушко циганської голки, впевнено зробила такий висновок. Бо коли зазирнути в нашу криницю, то обов'язково, і вдень також, побачиш зорі та ще чийсь тінь. А коли наважишся з нею

поговорити, то у відповідь почувеш дивну луну, не схожу на луну в горах чи в порожній кімнаті. Та дідусь каже, що у криниці живе Криничник і кривлятися з нього не можна, бо вода буде несмачна. Дідусь урочисто підходить до криниці, відчиняє скрипучі й трохи примерзлі двері-ворота. «Кигик!» — вітається з нами Криничник. Дідусь набирає повнісіньку ложку куті й вкидає до криниці. Чую плюскіт — крапельки звареної пшениці торкаються плеса води. І тоді вчувається мені чи то весняна, чи то літня благодатна злива. «На багатий врожай, на погідний рік», — шепочуть вуста. Це робиться для того, щоб не було посухи влітку, і мені видається, що стихія води нас чує, розуміє й відповідає нам.

Нарешті все живе і майже живе благословили, можна вертати до хати.

Мама з бабусею чекають на наше повернення. Мама забирає в дідуся порожню миску. Бабуся бере в руки першу хлібину і кладе її бережно на край столу, ближче до ікон. Мама подає дідусеві миску з кутею. Це все робиться мовчки. Моє дитяче серденько тіпається так лунко, що здається: це воно надто голосно розмовляє, — хоча я мовчу. Зараз дідусь буде «танцювати».

Дідусь поважно виходить з хати, несучи перед собою кутю, мов чашу життя, прославляючи Бога, Сонце та хлібосіїв, ніби говорячи, що це

народження не тільки Спасителя світу Бога живого Ісуса Христа. Це Різдво світу й Різдво самої людини.

Прилипаю обличчям до шибки, щоб, бува, чого не прогавити.

Дідусь стає посередині двору. Піднімає високо над собою чашу-миску з зерном життя, простягаючи її до першої зірки. Зараз він здається таким високим, велетом, Вернидубом, а чи Вернигорою:

— На Свят-Вечір родивсі,
На Свят-Вечір хрестивсі,
Діва Пречиста мене на крижмі
 золотім держала,
У Змиєвім озері купала...

Дідусь розмовляє з Богом, дякуючи йому за день перший (початок світу) й за день шостий — створення людини.

— І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх, — шепоче бабуся. — І поблагословив їх Бог, і сказав Бог до них: плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте землю, оволодійте нею, і пануйте над морськими рибами, і над птаством небесним, і над кожним плазуючим живим на землі! І побачив Бог усе, що вчинив. І ото, вельми добре воно! І був вечір, і був ранок, день шостий.

Магія цього одкровення входить у кожную клітинку мого тіла, проростає в моїй душі вірою. Вірою в людину, яка створена на подобу Господню.

А Глишкове муркотіння біля вуха переконує мене, що сам пан Коцький прийшов із лісу до нас на вечерю. І летять на рушниках маминих дикі гуси, і лісовий цар Ох грає на сопілці, і чарівні Мавки йому підспівують, ніжно пригортаючись до тіла матусі верби. А з пишного Яйця-Райця народжується Вона — Україна, красива, казкова, велична, як і її легенди, звичаї та пісня.

І стоїть посередині світу малий велет, мій дідусь, і зве до себе на гостину і добрі, і злі сили, бо ми зараз на початку світу. Бо не відділено їх ще одне від одного і служать вони одному — і сину, і батьку, і Творцеві. І вже сам Мороз — не лихий зловісний дідок з колючими вусами, а добрий і давній приятель, якого обов'язково треба на гостину запросити, щоб лагідним був до дерев і до поля:

— Морозе, Морозе! Йди до нас кутю їсти! Якщо не хочеш, то не йди. Не морозь ні ягняток, ні поросяток, ні теляток, ні гусяток, ні качаток, ні ципляток.

Як у годину Різдва Світу-Сонця не було поміж стихіями й живими душами ворогів, так і нині

цього світлого дня не може тих ворогів бути ні серед живого, ні серед всюдисущого:

— Буре! Буре! Будь ласкава і виходь до нас на Святу вечерю! Коли тепер не ласкава прийти на Святу вечерю, на дари Божі, на ситі страви, на велике добро, як ми тебе просим, то не приходи до нас вліті, як ми тебе не потребуєм!

Я прислухаюсь до звуків вечора: чи не суне часом колючий вусатий дідуган Мороз або хитра баба Буря на запросини? І малій дитині стає лячно: а коли цього року вони все-таки передумають і причимчикують?

Дідусь продовжує запросини, промовляючи щиро й чесно:

— Відьми, чорнокнижники та планетники! Кличу вас на вечерю Святу! Як ви не маєте моці явитися на неї, на Різдво Боже, так шоби не мали моці ані волі шось лихого зробити мені й родині моїй!

Ніхто на запросини не пристає. Дідусь якусь мить стоїть, слухаючи чи то небо, чи то землю, і тоді починає... танцювати. Він рухається в протилежний бік від руху сонця на небі, тримаючи високо над головою чашу життя з зерном, із якого колись проріс цілий Всесвіт.

Ні! Це не дідусь мій зараз танцює. Це танцює весь мій рід український, славлячи народження

нового предковічного Сонця, славлячи народження того, хто се Сонце зродив:

— І сказав Бог: Нехай будуть світила на тверді небесній для відділення дня від ночі, і нехай вони стануть знаками, і часами умовленими, і днями, і роками.

І нехай вони стануть на тверді небесній світилами, щоб світити над землею. І сталося так.

І вчинив Бог обидва світила великі, світило велике, щоб воно керувало днем, і світило мале, щоб керувало ніччю, також зорі.

І Бог умістив їх на тверді небесній, щоб світили вони над землею, і щоб керували днем та ніччю, і щоб відділювали світло від темряви.

І Бог побачив, що це добре.

І був вечір, і був ранок, день четвертий.

Часоплин нічого не змінив, бо в мені й досі живе та маленька довірлива дівчинка-волиняночка, яка широко й зачудовано приймає світ Божий, велику мудрість свого народу, предковічне прагнення Любові й Злагоди. Я знаю, що любов не тільки довготерпить, вона — перемагає. Я знаю, що кожне мовлене нами слово має вагу та значення. Воно може створити Всесвіт, а може його й загубити. Я знаю, що прийде час і ми це зрозуміємо. Як і тоді, у дитинстві, це розуміла —

я, маленька і нерозумна. Я мала в серці велику віру. А вона для розуміння — все! Бог предвічний народжується не в муках, він народжується в славі і народжується для життя.

Буде в тебе Господь на вечері...

Поки дідусь чаклує на вулиці, мама з бабусею ставлять на стіл одинадцять традиційних страв, дванадцята — кутя — ставиться останньою.

Мама засвічує три свічки, зроблені з воску. А віск — із власної пасіки. Навколо першого хліба ставляться ці три свічки. Мама урочисто вносить і гордо ставить на стіл по страві, за кожним разом промовляючи: «Чим хата багата — тому й рада! Хай Бог благословить!» Узвар, горох, тушена капуста, смажені окунці, пісні голубці, червоний борщ із вушками, пампухи з часничком, вареники, грибна підливка...

На столі пахнуть і аж просяться до рота смачні запашні страви. Але все має свій порядок — не дотримуватися його означає зневажати не лише господаря дому, а й весь рід. Та й чи могло хоч щось таке спасти на думку? Стоїш зворушена, причарована, ніби це ти і тільки ти, а не пастушки, побачила першу зорю, яка сповіщала «вість благу». Ніби це твоя родина, а не три царі вітають дарами щедрими народження Месії. Ніби цілий

світ, явний і прихований, а не лише твоя родина, зібрався тут, навколо цього прадіда вусатого, Дідуха багатого, і чекає благословення.

У кімнату входить дідусь, бере одну з трьох запалених свічок, ставить її в миску, з якою прийшов до хати, й обходить тричі за сонцем оселю... Чекаємо мовчки. Дідусь підходить до столу і ставить на нього миску зі свічкою.

Тепер моя черга. Пірнаю під стіл й починаю голосно і весело кукурікати, кокати, хрюкати, мукати, мекати, бекати, нявкати, гавкати й навіть гудіти, мов бджола... Так зайнята цією грою, що й не бачу, як мама заносить у кімнату кутю і ставить її урочисто на стіл.

Стаємо навколо столу. Обернені до образів святих, щиро промовляємо вслід за дідусем молитву чи проповідь:

— Щиро Бога просимо.
Поклони б'ємо,
Усі душі споминаємо
І тоті, що їх не знаємо.
Господи, охорони людську худібку і мою!
Всіх православних від зневіри,
На росах, на водах,
На кожних переходах!
Дякувати Богу святому, що поміг дочекати
У мирі, в радості, в здоров'ї цих величних свят!
Та поможи, Боже, їх у радості провести
І від цих за рік нових діждати.
Христос родився!

Зміст

<i>Дара Корній</i>	
Моє сонцесяйне Різдво	7
<i>Вікторія Гранецька</i>	
Різдвяна фантасмагорія.....	30
<i>Анна Хома</i>	
Телефон.....	40
<i>Наталія Лапіна</i>	
Різдвяний ангел.....	85
<i>Любов Долик</i>	
А той перший празник.....	102
<i>Алла Рогашко</i>	
Їхній світ удвох	130
<i>Світлана Горбань</i>	
Цивільний шлюб	166
<i>Тетяна Белімова</i>	
Зайва хвилина	184
<i>Анастасія Нікуліна</i>	
Шістдесятє Різдво	213
<i>Ніка Нікалео</i>	
Сонце моє, бабусю!	243

Літературно-художнє видання

Львів. Смаколики. Різдво

Укладач *Ніка Нікалео*
(збірка)

В авторській редакції

Керівник проекту *З. О. Бакуменко*
Координатор проекту *Г. В. Сологуб*
Відповідальний за випуск *О. В. Стратілат*
Художні редактори *Т. О. Волошина, А. В. Ачкасова*
Технічний редактор *І. О. Гнідая*
Коректор *М. Б. Рабінович*

Підписано до друку 07.10.2016.
Формат 84x108/32. Друк офсетний.
Гарнітура «Adonis». Ум. друк. арк. 13,44.
Наклад 10 000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика «Глобус»»
61012, м. Харків, вул. Різдвяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

- Бахмут (Артемівський, вул. Незалежності, 69 (ТЦ «Азов-Плаза», 2-й поверх), (0627) 44-90-99
- Біла Церква, вул. Ярослава Мудрого, 5/13 (колишній універмаг «Дружба», 1-й поверх), (0456) 39-04-68
- Білогород-Дністровський, вул. Московська, 16-А (ТЦ «Руза-Плаза», 2-й поверх), (04849) 6-07-26
- Бердянськ, просп. Азовський, 35-А (ТЦ «DEL MAR», 1-й поверх), (06153) 3-48-40
- Бориспіль, вул. Київський шлях, 10-В (ринок «Зоряний», місце 103), (06153) 3-48-40
- Вінниця, вул. Пананіна, 1-А (ТЦ «Квартал», 2-й поверх), (0432) 50-88-06
- Вознесенськ, вул. Сінкова, 5-А, (05134) 3-20-19
- Дніпродержкінвент, просп. Леніна, 57-А (ТЦ «Фуршет», 1-й поверх), (0569) 53-42-26
- Дніпропетровськ, просп. Дмитра Яворницького, 105 (ТЦ «Сільво», 2-й поверх), (056) 770-00-96
- Дніпропетровськ, вул. Капново, 9-А (ТЦ «Mirada», 1-й поверх), (056) 760-33-30
- Житомир, вул. Київська, 87 (ТЦ «Вопако», 2-й поверх), (0412) 41-24-85
- Запорізька, просп. Соборний, 58, (061) 787-63-86
- Запорізька, просп. Металургів, 2-Ж (ТЦ «Рекордний», 0-й поверх), (061) 236-86-54
- Івано-Франківськ, пл. Ринок, 1 (ТЦ «Галерея Н», 0-й поверх), (0342) 72-58-32
- Ізмаїл, вул. Пушкіна, 47 (ТЦ «Електро», 2-й поверх), (04841) 6-22-12
- Юм, пл. Діюча Леніна, 7, (05743) 3-14-72
- Кам'янець-Подільський, вул. Данила Галицького, 11/3 (ТЦ «Максимум», 2-й поверх), (03849) 6-48-11
- Київ, вул. Велика Васильківська, 72 (ТЦ «Олімпійський», 3-й поверх), (044) 590-25-76
- Київ, вул. Райдрізна, 15 (ТЦ «Фуршет», 0-й поверх), (044) 540-23-65
- Київ, вул. Маршала Малиновського, 12-А (ТЦ «Метрополіс», 3-й поверх), (044) 500-62-73
- Київ, вул. Лукашевича, 15-А (ТЦ «Європорт», 2-й поверх), (044) 461-94-82
- Київ, вул. Драгоманова, 29 (ТЦ «Центрум», 1-й поверх), (044) 502-18-96
- Київ, вул. Попудренка, 90/2 (ТЦ «Маяк», 3-й поверх), (044) 361-91-46
- Кіровоград, просп. Центральної, 3/1 (ТЦ «Плаза», 1-й поверх), (0522) 35-20-55
- Ковель, б-вуа. Лесі Українки, 18 (ТЦ «Більвар», 2-й поверх), (03352) 5-21-40
- Конотоп, вул. Конотопських дивізій, 24-А (ТЦ «Маяк», 2-й поверх), (05447) 6-36-77
- Краматорськ, вул. Палацова, 23 (ТЦ «Прогрес», 2-й поверх), (0626) 48-97-87
- Красноармійськ, вул. Свердловська, 148, (06239) 2-00-48
- Кременчук, вул. Соборна, 15/42 (ТЦ «Мега», 2-й поверх), (0536) 72-97-65
- Кривий Ріг, просп. Гагаріна, 4 (ТЦ «Плаза», 2-й поверх), (056) 409-81-09
- Кривий Ріг, вул. Ватутіна, 39-А, (056) 409-60-75
- Лисичанськ, просп. Перемоги, 117 (ТЦ «Імкон», 2-й поверх), (067570-61-62
- Львів, пл. Ярмакова, 30-А (ТЦ АБ), (05261) 17-17-10
- Львів, вул. Лесі Українки, 53 (ТЦ «Галерея Центр», цокольний поверх), (0332) 78-35-08
- Львів, вул. Братів Рогатинців, 15, (032) 235-50-12
- Львів, вул. Городоцька, 179 (ТЦ «Скриня», 2-й поверх), (032) 298-88-07
- Маріуполь, просп. Металургів, 64 (ТЦ «Слизавець», 1-й поверх), (0629) 41-27-71
- Мелітополь, просп. Богдана Хмельницького, 24 (ТЦ «Пасаж», 2-й поверх), (0619) 44-83-49
- Миргород, вул. Гоголя, 147 (ТЦ «Мир», 1-й поверх), (05355) 5-06-08
- Мукачеве, вул. Федорова, 6 (ТЦ ЦММ)
- Ніжин, вул. Шевченко, 11-А (ТЦ «Гермес», 2-й поверх), (04631) 90-10-2
- Миколаїв, вул. Потоцького, 63/2, (0512) 47-58-43
- Нікополь, просп. Трубніків, 14 (ТЦ ЦММ, 1-й поверх), (05662) 2-50-03
- Нова Каховка, вул. Паризької комуні, 13 (ТЦ «Центральний», колишній «Дітячий світ», 2-й поверх), (05549) 7-96-51
- Новоomosовськ, вул. Радянська, 34 (ТЦ «Сті-Центр», 2-й поверх), (0569) 69-65-79
- Одеса, вул. Велика Арнаутська, 61, (048) 786-05-88
- Одеса, вул. Краснова, 17 (орієнтування — пл. Толбухіна), (048) 780-19-84
- Одеса, просп. Дзержинського, 99, (048) 755-04-40
- Олександрія, просп. Леніна, 77 (ТЦ «Гранд-Плаза», 2-й поверх), (05235) 7-15-50
- Павлоград, вул. Центральна, 84-А, (057) 752-65-92
- Первомайськ, вул. Револуції, 34, (05161) 7-53-99
- Полтава, вул. Жовтнева, 50, (0532) 60-60-40
- Прилуки, вул. Київська, 138 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04637) 3-29-00
- Рівне, вул. Київська, 67-А (ТЦ «Арена», 2-й поверх), (0362) 64-26-37
- Сенідове, вул. Карла Маркса, 10 (Будинок побуту, 2-й поверх), (06237) 7-00-34
- Слов'янськ, пл. Соборна, 3 (ТЦ «Фокстрот», 2-й поверх), (0626) 62-11-02
- Суми, вул. Соборна, 42, (0542) 77-17-12
- Тернопіль, вул. Перля, 3 (ТЦ «Новус», 2-й поверх), (0352) 43-12-76
- Ужгород, вул. Минайська, 16-Г (ТЦ «Колізей», 2-й поверх), (0312) 67-22-29
- Умань, вул. Шевченка, 23-А (ТЦ «Сті», (047) 444-000-6
- Фастов, вул. Вана Мазепи, 6 (ТЦ «Фуршет», 2-й поверх), (04565) 6-05-11
- Харків, просп. Маршала Жукова, 3-А, (057) 392-03-43
- Харків, просп. Гагаріна, 20-А (ТЦ «На Гагаріна», 2-й поверх), (057) 703-44-58
- Харків, вул. Академіка Павлова, 144-Б (ТЦ «Космос», 3-й поверх), (057) 720-12-29
- Харків, вул. Полтавський шлях, 144 (ТЦ «Компас», 2-й поверх), (057) 720-10-33
- Херсон, просп. Ушакова, 35-А (ТЦ «Адмірал», 2-й поверх), (0552) 46-00-66
- Хмельницький, вул. Свободи, 73 (ТЦ «Фуршет», 3-й поверх), (0382) 72-66-51
- Черкаси, вул. О. Дашкевича, 26 (ТЦ «Сільво», 3-й поверх), (0472) 54-04-47
- Чернівці, просп. Перемоги, 103, (0462) 65-32-31
- Чернівці, вул. Голлова, 10, (0372) 58-72-44
- Шостка, вул. Карла Маркса, 24 (у відділенні Приватбанку), (05449) 7-37-46

Замовляйте книжки будь-яким зручним способом

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (Life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
- на сайті Клубу: www.bookclub.ua

Надсилається безоплатний каталог

**Запрошуємо авторів, перекладачів,
художників, редакторів до співпраці**

e-mail: publish@bookclub.ua

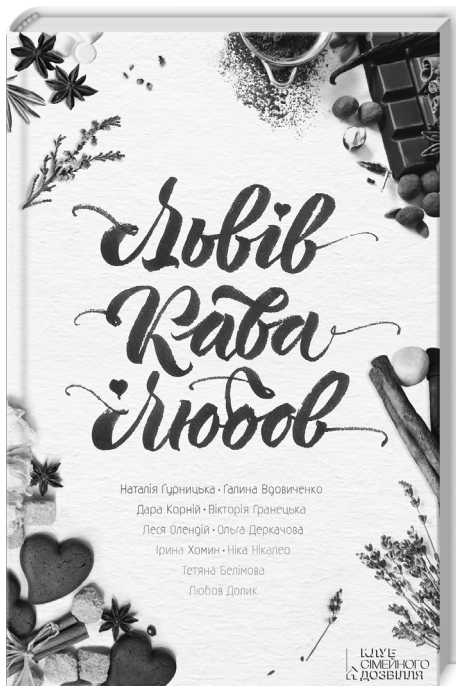
Для гуртових клієнтів

Харків
тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ
тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса
тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

**Неймовірно теплі
і щирі історії,
що зігрівають серце!**

Ці історії про романтику та буденність,
про жінок та чоловіків, про кохання та спогади.
Марко давно хотів поїхати до Львова з коханою, але...
Тепер він самотньо стоїть на площі Ринок. Та ось до нього
підходить вродлива дівчина і просить допомоги...
Вона пробачала йому зради, готувала найсмачнішу каву
і ладна була кинути небо до ніг, бо кохала.
Але він хотів більшого. Лише через роки
чоловік зрозумів, хто був його музою, знайшов її і...